

**Program profilaktyczny mający na celu
udzielenie specjalistycznej pomocy,
zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia
prawidłowych metod wychowawczych
w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych
przemocą w rodzinie
w Powiecie Średzkim na lata 2019 - 2020.**

Wstęp

Zgodnie z art. 6 ust 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 poz.1390) do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Głównym założeniem niniejszego programu profilaktycznego jest udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2019 – 2020. Program został opracowany w oparciu o aktualnie obowiązujące akta prawne, a w szczególności pozostaje w spójności z:

- 1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- 2) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020
- 3) Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2020

Niewątpliwie zadaniem służb społecznych jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej. Odnosząc powyższe do działań podejmowanych przez instytucje zajmujące się zjawiskiem przemocy widać, że zakres i forma udzielanego wsparcia pierwszorzędnie koncentruje się na zapewnieniu bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej, a więc na niwelowaniu negatywnych skutków tego zjawiska.

Każdy z nas przeżywa trudne sytuacje, z którymi się boryka, w różnoraki sposób. Osoby doświadczające przemocy mogą odczuwać bunt, frustrację lub nienawiść wobec osoby krzywdzącej. Jednocześnie uczucia te mogą powstać wobec każdej innej osoby, która stara się ingerować w sytuację życiową osoby pokrzywdzonej.

Tymczasem, żeby nie doprowadzić do powstania i rozwoju tych niesprzyjających okoliczności oraz aby zapobiec konieczności podejmowania działań interwencyjnych, należy zintensyfikować działania o charakterze profilaktycznym. Działania te mają powstrzymać

i ograniczyć tworzenie się zjawisk przemocowych, przez co doprowadzi się do ochrony ofiary przemocy.

Zapobieganie występowaniu oraz ograniczenie skali i skutków zjawiska przemocy wymaga systemowych i planowych działań, a także współpracy wielu podmiotów zaangażowanych w pomoc rodzinie. W związku z tym stworzono niniejszy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą, którego zasadniczym celem jest czynne i skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz wspieranie rodziny zagrożonej przemocą domową.

1. Prawne uwarunkowania

Podstawę prawną do opracowania Programu profilaktycznego mającego na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2019 – 2020 stanowią następujące dokumenty:

1. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
3. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
4. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020
5. Powiatowa Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Średzkiego na lata 2014-2020
6. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020.

Nie mniej ważne są akty prawne istotne z punktu widzenia ochrony osób przed przemocą w rodzinie:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewniają ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

3. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
7. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
9. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta".

2. Zagadnienia teoretyczne

Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których występuje przemoc narażone są na liczne destrukcyjne doświadczenia. Niewątpliwie dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy najboleśniej odczuwają zjawisko przemocy w domu rodzinnym. Wiele z nich bezpośrednio staje się ofiarami przemocy, gdy próbuje przejąć rolę bohatera-opiekuna i powstrzymać sprawcę przemocy domowej.

Najbardziej widocznymi i oczywistymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne. Należy jednak pamiętać, że równie niszczące, tak jak urazy fizyczne, są skutki psychiczne, doświadczanej przemocy. Dziecko żyjące w stanie ciągłego zagrożenia, pozbawione jest niezbędnego do prawidłowego rozwoju poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania. Psychologiczna presja i ciągłe napięcie może być przyczyną wielu chorób psychosomatycznych.

Przemoc domowa ma wiele zróżnicowanych definicji. We wszystkich występują wspólne elementy, zawierające istotę tego zjawiska, a mianowicie:

- 1) jest to działanie intencjonalne, świadome i zamierzone, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowywanie ofiary,
- 2) występuje przewaga siły ze strony agresora i sprawcy przemocy,
- 3) sprawca narusza prawa i dobra osobiste ofiary, godzi również w jej osobistą wolność,
- 4) zachowanie sprawcy wywołuje cierpienie i ból ofiary,
- 5) zachowanie sprawcy wykracza poza społeczne normy i zasady relacji interpersonalnych.

Nawiązując do ustawowej definicji przemocy w rodzinie łatwo dostrzec, że wśród wymienianych tam możliwych form przemocy znajdziemy przemoc fizyczną, psychiczną i seksualną. Od wielu już lat środowisko osób pomagających wymienia również przemoc ekonomiczną, która według osób doświadczających tego rodzaju przemoc, może być równie dotkliwa jak i pozostałe jej formy. Podział przemocy na rodzaje i konkretne zachowania osoby stosującej przemoc może pomóc w rozpoznawaniu tego problemu w konkretnych rodzinach i u poszczególnych osób, a poniższy katalog w pierwszym kontakcie może ułatwić osobie doświadczającej przemocy ujawnienie problemu i uzyskanie odpowiedzi od specjalisty w zakresie występowania i nasilenia tego problemu.

Dbanie o prawidłowy rozwój i wychowanie dzieci, a także zaspokajanie ich potrzeb emocjonalnych, fizycznych, psychicznych i społecznych to podstawowe zadania rodziców. Rolą rodzica jest przede wszystkim przekazywanie systemu wartości i norm oraz dostarczenie modeli zachowań. Do realizacji wymienionych zadań każdy z rodziców stosuje specjalne strategie wobec dzieci. Strategie te nazywane są postawami rodzicielskimi. Do głównych postaw rodzicielskich zaliczamy:

- 1. Postawę akceptującą** - która cechuje się nie ukrywaniem uczuć przed dzieckiem, zaspokajaniem jego potrzeb, akceptacją dziecka takim jakim jest. Postawą przeciwną jest odrzucanie dziecka, demonstrowanie mu negatywnych uczuć, podejście dyktatorskie i traktowanie dziecka jako ciężaru.

2. Postawę współdziałania - zakłada pozytywne angażowanie się w sprawy dziecka oraz unikanie zaniedbywania i obojętności uczuciowej.

Przeciwna temu jest postawa unikająca.

3. Rozumna swoboda - oznacza darzenie dziecka zaufaniem, udzielaniem swobody stosownej do wieku i możliwości dziecka.

Postawą przeciwną jest nadmierne ochranianie i opiekuńczość.

4. Uznanie praw - polega na stosowaniu racjonalnej kontroli i dyscypliny, bez niedoceniaenia czy przeceniania roli dziecka.

Przeciwną postawą jest postawa nadmiernie wymagająca, zakładająca sztywne reguły niedostosowane do wieku i możliwości dzieci.

Środowisko rodzinne w rozwoju dzieci odgrywa bardzo ważną rolę. To w nim dziecko uczy się wzorców zachowań i więzi, które stanowią podstawę relacji interpersonalnych w dorosłym życiu. Pozytywne doświadczenia, jakie dziecko doświadczy w środowisku rodzinnym, będą się przekładać na lepsze relacje z innymi ludźmi. Rodzice dziecka stanowią dla dziecka wzorzec do naśladowania. Nie zła rola rodziców, ale brak umiejętności często wiąże się z nieprawidłowym wychowaniem. Na umiejętności wychowawcze, a tym samym na metody postępowania z dzieckiem wpływ mogą mieć warunki w jakich dorastali rodzice, z jakich środowisk i rodzin pochodzili, jakich nabrali cech i zachowań. Sposób wychowywania zależy też od wieku, płci, temperamentu, a także możliwości rozwojowych dziecka. Na funkcjonowanie rodziny wpływają także czynniki sytuacyjne, związane z sytuacją rodziny, ich zasobami materialnymi i źródła stresu. Negatywne zjawiska społeczne, tj. bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, nie gwarantują dzieciom odpowiednich warunków do właściwego rozwoju. Wszystko to może powodować frustracje u rodziców, czego bezpośrednim skutkiem mogą być nieprawidłowe postawy i metody wychowawcze, a w efekcie stosowanie przemocy w rodzinie. Dlatego też niezbędne jest wspieranie rodziny w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działania profilaktyczne.

3. Cel programu

Celem realizacji Programu jest zwiększenie skuteczności udzielanej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym oraz dotkniętym przemocą w rodzinie z terenu Powiatu Średzkiego poprzez cele szczegółowe:

- Cel 1: Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich poprzez zwiększanie świadomości na temat negatywnych skutków płynących ze stosowania przemocy.
- Cel 2: Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych.
- Cel 3: Zwiększenie świadomości społecznej oraz zaangażowania społeczeństwa w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Cel 4: Upowszechnienie informacji o instytucjach pomocowych.
- Cel 5: Upowszechnianie wiedzy na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Niniejszy program adresowany jest do:

- rodzin dotkniętych przemocą oraz zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- dzieci wychowujących się w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinach oraz zagrożonych przemocą,
- dzieci będących ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie,
- rodzin niewydolnych opiekuńczo - wychowawczo, niezaradnych życiowo,
- dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- przedstawicieli instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę oraz działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- społeczności lokalnej.

4. Realizatorzy programu

Koordynatorem Programu profilaktycznego mającego na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2019 – 2020, wyznacza się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej. Natomiast realizatorem będą jednostki powiatowe oraz wydział Starostwa Powiatowego w Środzie Śląskiej, a także szkoły gminne, które wyrażą chęć zawarcia stosownego porozumienia cele współrealizacji tegoż programu.

Realizatorzy Programu to:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Środzie Śląskiej
3. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Środzie Śląskiej
4. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Środzie Śląskiej
5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Środzie Śląskiej
6. Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Środzie Śląskiej
7. szkoły gminne, które przystąpią do realizacji programu

5. Monitoring i ewaluacja programu

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji Programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Każdy podmiot raz na rok będzie dokonywał analizy jakościowej i ilościowej realizacji Programu. Następnie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej, na podstawie przekazanych danych, sporządzi jednolity dokument z realizacji Programu.

W związku z tym zadania w nim zawarte mogą zmieniać się w miarę potrzeb czy też w wyniku prowadzonej ewaluacji, która ma na celu dostosowanie Programu do możliwości prawnych realizatorów. Natomiast realizacja poszczególnych zadań Programu uzależniona będzie od posiadanych środków finansowych.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Artur Bogucki